

Дмитренко А.*

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ФОРВАРДНИХ І Ф'ЮЧЕРСНИХ КОНТРАКТІВ У СТРАХУВАННІ ВІД ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Вплив світової фінансової кризи 2008 року наочно продемонстрував нездатність банківської системи більшості країн світу ефективно протистояти її викликам, мобільно пристосовуватись до постійно змінюваних ринкових умов і проявив потенційні ризики її дестабілізації. У зв'язку з цим, питання дослідження перспектив використання форвардних та ф'ючерсних контрактів для хеджування ризиків у банківському секторі є на сьогодні надзвичайно актуальним.

Намагаючись мінімізувати неминучі фінансові ризики та втрати, переважна більшість учасників товарних та біржових ринків терміново переводять всі ф'ючерсні та форвардні операції і угоди під контроль новоутворених хедж-фондів.

Хедж-фонди являють собою, згідно визначення експертів-аналітиків МВФ, «еклектичні інвестиційні пули», організовані у формі приватних партнерств і зареєстровані найчастіше в офшорних зонах з міркувань, пов'язаних з режимом оподаткування та державного регулювання. Їхні менеджери, послуги яких оплачуються залежно від досягнутого фондом фінансового результату, можуть вільно використати різні інвестиційні техніки, включаючи відкриття коротких позицій і леверидж (тобто торгівлю «із кредитним плечем»), для збільшення прибутковості й зменшення ризику.

Незважаючи на те, що хедж-фонди являють собою швидко зростаючий сектор фінансової галузі, той факт, що вони розміщують свої паї шляхом закритої підписки, а коло їхніх клієнтів обмежується заможними особами і фінансовими інститутами, звільняє ці фонди від більшої частини вимог про розкриття інформації й регулятивних обмежень, які сьогодні поширюються на діяльність більшості фондів та банківських установ.

Хедж-фонди використовують позичковий капітал для інвестиційної діяльності шляхом використання практики покупки цінних паперів «із плечем», коли їм необхідно внести тільки початкову маржу для підтримки своєї позиції, або завдяки кредитуванню з боку комерційних банків, що забезпечується заставою активів, що перебувають у портфелі позичальника. Добре відомі фонди можуть купувати структуровані похідні продукти без первісних витрат капіталу, але й вони повинні вчасно виплачувати по таких деривативах премію, коли ринкова вартість даних цінних паперів росте або падає. Крім того, деякі хедж-фонди змогли домовитися зі своїми банками про надання їм забезпечених кредитних ліній. Кредитні лінії, однак, є досить дорогим засобом, тому більшість менеджерів фондів користуються ними, насамперед, для фінансування внесення додаткової маржі в тих випадках, коли ринок рухається проти них.

Сьогодні використання ф'ючерсних та форвардних контрактів дає змогу як позичальникам, так і кредиторам захиститись від процентного та валютного ризиків, використати арбітражні можливості євrorинків, а при сприятливій кон'юктурі ринку реалізувати спекулятивні стратегії.

* студентка 4 курсу відділення «міжнародний бізнес» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: ас. Приятельчук О.А.

Якщо добір активів і зобов'язань за сумами та строками здійснюється в рамках балансових позицій, то такий підхід до управління ціновими ризиками називають природним хеджуванням.

Використання ф'ючерсних та форвардних контрактів у позабалансових видах діяльності отримало назву штучне хеджування. Зміст даного сучасного прийому полягає у створенні позабалансової (штучної) позиції, яка дозволяє одержати компенсацію фінансових втрат за балансовою позицією в разі реалізації цінового ризику.

Позабалансова позиція утворюється внаслідок укладення фінансових угод, механізм дії яких дозволяє мінімізувати цінові ризики. Такими угодами є похідні фінансові інструменти, або деривативи, ціна яких залежить безпосередньо або опосередковано від ціни (чи її зміни), їх базового активу та які засвідчують для сторін, що уклали угоду, зобов'язання/права на придбання/продаж базового активу або проведення розрахунків коштами в обумовлений строк у майбутньому за ціною і на умовах, визначених на поточний момент. Штучне хеджування на сьогодні - один із найбільш діючих засобів захисту від фінансового ризику.

З метою захисту від можливих втрат у майбутньому, поряд з операціями хеджування на строкових фінансових ринках проводяться операції страхування. Операція страхування полягає в укладенні угоди з учасником ринку, який за певну винагороду зобов'язується компенсувати втрати, пов'язані зі зміною ціни активу. Отже, ризик зміни ціни активу переноситься на учасника, який отримав винагороду - страхову премію.

Сучасні наслідки використання ф'ючерсних та форвардних контрактів симетричні. Якщо за однією з позицій одержано прибуток, то за іншою матимуть місце втрати. А наслідки страхування асиметричні. Це означає, що страхування компенсує негативні наслідки, дозволяючи отримати переваги від сприятливої кон'юнктури ринку. Ціною за можливість отримати додатковий прибуток є страхова премія. Вартість страхових операцій значно перевищує вартість операцій хеджування, витрати за якими досить незначні і, порівняно із сумами операцій, можуть не братися до уваги.

Ефективна програма використання ф'ючерсних та форвардних контрактів в сучасних кризових умовах не передбачає повної ліквідації ризику, вона розробляється для того, щоб досягти оптимальної структури ризику, тобто співвідношення між перевагами хеджування та його вартістю. При прийнятті рішення щодо використання ф'ючерсних та форвардних контрактів важливо оцінити розмір втрат, яких зазнає компанія при відмові від хеджування. Якщо втрати незначні, то вигоди від хеджування можуть виявитися меншими, ніж затрати на його здійснення. У такому випадку компанії краще утриматися від хеджування.

Загалом, сьогодні використання ф'ючерсних та форвардних контрактів перетворилось на один з провідних способів хеджування ризиків на світових фінансових ринках. Незважаючи на невтішні прогнози щодо розвитку фінансової ситуації, експерти прогнозують, що подальше їхнє використання сприятиме значній та довгостроковій стабілізації позицій більшості учасників ринків і дозволить більш ефективно прогнозувати ринкову ситуацію, а також оцінювати і мінімізувати ризики.

Література

1. Дегтярева О.И.. Биржевое дело
2. Моисеев С.Р. Международные валютно-кредитные отношения
3. Алексеева В.В. -Сутність і перспективи використання хеджування як методу зниження фінансових ризиків підприємств
4. Особливості використання інструментів хеджування ризиків господарської діяльності / К.В. Бойко // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - №6.
5. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент. - Житомир: ЖІТІ, 2001
6. Галанов В.А. Производные инструменты срочного рынка.